

Lähisuhde- ja kuritusväkivalta



Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, jossa tekijänä on uhrin nykyinen tai entinen avo- tai aviokumppani, seurustelukumppani, sisarus, vanhempi tai lapsi. Lähisuhdeväkivalta on vallan väärinkäyttöä lähisuhteessa tai uhkaa tällaisen vallan väärinkäytöstä.

Lähisuhdeväkivalta on tavallisinta parisuhteessa, mutta väkivaltaa esiintyy myös lasten ja vanhempien välillä sekä perheen lasten välillä. Useimmiten uhrina on nainen, mutta myös naiset käyttävät väkivaltaa miestä ja lapsia kohtaan. Väkivalta lähisuhteessa on tavallisempaa kuin luullaankaan, usein piiloteltua ja kotona tapahtuvaa.

Lähisuhdeväkivaltaa esiintyy kaikissa sosiaaliryhmissä sekä kulttuureissa.

Lähisuhdeväkivalta jää helposti tunnistamatta ja apu hakematta uhrin tai tekijän häpeän, pelon ja syyllisyyden takia. Lasten ja nuorten väkivallalle altistuminen joko kohteena tai näkijänä on vakava stressitekijä lapsen elämässä. Väkivalta vaikuttaa myös perheen aikuisten kykyyn toimia vanhempina. Väkivaltaongelma jää usein muiden ongelmien taustalle, käsittelemättä ja siten myös näkymättömäksi. Perheenjäseniin ja läheisiin kohdistunut väkivalta on aina rikos ja siihen voidaan ja pitää puuttua. Väkivallan ehkäiseminen ja lopettaminen vähentää asukkaiden inhimillistä kärsimystä ja säästää myös yhteiskunnan kustannuksia.

Lähisuhdeväkivallan muotoja

Lähisuhdeväkivaltaa voidaan kuvailla ja luokitella monella tapaa esimerkiksi seuraavasti:

Henkinen väkivalta

Henkinen väkivalta alkaa yleensä vähitellen. Väkivalta voi ilmetä esimerkiksi toisen nimittelemisenä, nöyryyttämisenä, pelotteluna, huutamisenä, mitätöimisenä tai alistamisenä ja vähättelynä. Henkistä väkivaltaa voi harjoittaa myös puhumattomuudella tai toisen mielipiteiden huomiotta jättämisellä. Se

voi ilmetä myös työnteon ja kodin ulkopuolisten menojen kuten ystävien ja sukulaisten tapaamisten rajoittamisena ja eristämällä uhri sosiaalisista verkostoista tai jättämällä uhri tekijän ja hänen perheensä välisen yhteydenpidon ulkopuolelle. Henkistä väkivaltaa on myös voimakas mustasukkaisuus ja itsemurhalla uhkaaminen.

Fyysinen väkivalta

Fyysinen väkivalta voi olla lyömistä, tönimistä, liikkumisen estämistä, potkimista, kuristamista, repimistä, kiinnipitämistä, ampuma- tai teräaseen käyttöä tai fyysisellä väkivallalla uhkailua. Usein pahoinpitely kohdistuu ruumiinosiin, joissa ulkopuolinen ei voi havaita vammoja, esimerkiksi käsiin, vatsaan tai selkään. Fyysiseen väkivaltaan liittyy usein tekijän tarve puolustaa toimintaansa joko vetoamalla esimerkiksi stressiin, alkoholinkäyttöön tai parisuhteen ongelmiin tai syyttämällä väkivaltaisuudesta uhria. Fyysinen väkivalta on aina rikos.

Seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö

Seksuaalista väkivaltaa on esimerkiksi raiskaus, raiskauksen yritys tai seksuaalisen kanssakäymisen erimuotoihin painostaminen tai seksiin pakottaminen ja inesti. Seksuaalista väkivaltaa on myös seksuaalisella väkivallalla uhkailu, seksuaalinen halventaminen, pornografiaan pakottaminen, ehkäisyn käytön kieltäminen, aborttiin pakottaminen ja seksuaalisen itsemääräämisoikeuden rajoittaminen.

Kaltoinkohtelu tai laiminlyönti

Kaltoinkohtelua ovat esim. kovaotteiset hoitotoimet ja toisen ihmisen vahingoittaminen lääkkeillä, päihteillä, kemikaaleilla tai liuottimilla. Laiminlyöntiä lapsen, vanhuksen tai vammaisen jättäminen vaille hoitoa, apua ja huolenpitoa tilanteissa, missä ao. on ollut muista riippuvainen.

Taloudellinen väkivalta

Taloudellinen väkivalta voi ilmetä esimerkiksi rahan käytön kontrollointina, kiristämisenä tai toisen rahojen ottamisena omaan käyttöön. Se voi ilmetä myös siten, että toinen tekee tärkeät taloudelliset päätökset yksin tai hallitsee rahattomuudella.

Kulttuurinen tai uskonnollinen väkivalta

Väkivalta voi olla myös hengellistä, jolloin henkiseen väkivaltaan liittyy uskonnollinen ulottuvuus. Sen ilmenemismuotoja ovat pelottelu, käännäyttäminen, syyllistäminen, eristäminen ja kontrollointi. Hengellinen väkivalta voidaan katsoa sellaiseksi uskonnollissävytteiseksi käyttäytymiseksi, jolla pyritään murtamaan tai nujertamaan uskonnollisin uhkauksin, vaatimuksin tai pakottein toisen ihmisen elämäkatsomus, elämäntapa tai mielipide.

Kunnian nimissä tehty väkivalta on vielä toistaiseksi ollut Suomessa vähäistä. Kunniaväkivallassa peruste väkivallalle on sosiaalisen kunniarakenteen suojeleminen ja säilyttäminen, taustalla yhteisöllisyyteen perustuvat perherakenteet. Kunniaan liittyvä väkivalta sisältää käsityksen perheen ja yhteisön häpäisystä. Siveysperiaatteita ja käyttäytymissäantöjä loukannutta tulee rangaista. Yksilön ajatellaan edustavan koko suvun ja yhteisön mainetta. Paine väkivallan käyttöön kasvaa, jos muut saavat tietää ”tottelemattomuudesta”, ja väkivallalla yritetään saada uhri käyttäytymään ”kuten hänen kuuluu”. Useimmiten väkivalta on isän tai veljen harjoittamaa, mutta myös nainen voi olla väkivallan tekijä. Kunniaan liittyvään väkivaltaan voi liittyä äärimmäisiä eristämisen tasoja sekä voimakasta valvontaa.

Vainoaminen

Myös vainoaminen (stalking) on lähisuhdeväkivallan muoto. Vainoamista on toistuva uhkailu, seuraaminen, tarkkailu tai yhteyden ottaminen tavalla, joka on omiaan aiheuttamaan vainotussa pelkoa tai ahdistusta ja se voi äärimmillään kärjistyä henkeä uhkaavaksi väkivallaksi. Vainoon liittyvissä tilanteissa on tärkeää tehdä viranomaisyhteistyötä kaikkien osapuolten turvallisuuden varmistamiseksi.

Lähde: Lähisuhdeväkivallan ehkäisy Keuruun toimintaohjelma 2014

YHTEYDENOTTOTAHOT LÄHISUHDE- JA KURITUSVÄKIVALTATILANTEISSA

Akuuttiin kriisitilanteeseen:

Hätäkeskus p. 112, sähköinen rikosilmoitus: [poliisi.fi/tee-rikosilmoitus](https://www.poliisi.fi/tee-rikosilmoitus)

Keski-Suomen sosiaali- ja kriisipäivystys 24/7 p. 014 266 0149

Keski-Suomen Sairaala Novan yhteispäivystys Hoitajantie 3, Jyväskylä, p. 116 117 (yhteydenotto paikallisen terveysaseman ollessa suljettuna).

Seri-tukikeskus seksuaaliväkivallan uhreille Keski-Suomen Sairaala Nova, Jyväskylä, p. 014 269 8375 24/7

Laukaan terveysaseman päivystys, Kantolantie 12, Laukaa, p. 014 269 0510, arkisin ma - pe klo 8.00–19.00, viikonloppuisin ja arkipyhinä klo 8–17.

Keuruun terveysaseman päivystys, Kantolantie 7, Keuruu, p. 014 269 0125, ma klo 8–18, ti-pe klo 8–16, viikonloppuisin ja arkipyhinä klo 10–16.

Joutsan Sote-keskuksen vastaanotto, Myllytie 12, Joutsa, p. 014 269 0200, Arkisin ma-to klo 8.00–16.00 ja pe klo 8.00–15.00.

Kriisikeskus Mobile, Matarankatu 2 D-ovi, Jyväskylä, p. 044 788 8470 ma-to klo 8–20 ja pe klo 8–17. Sähköinen yhteydenottopyyntö kriisikeskusmobile.fi

Keski-Suomen ensi- ja turvakoti. Liitukuja 2, 40520 Jyväskylä p. 050 4688 179 (24 h/vrk). Turvakoti on tarkoitettu kaikenikäisille lähisuhdeväkivallan ja sen uhan alla eläville naisille, miehille ja lapsille. Sinne voi mennä suoraan tai soittaa mihin vuorokauden aikaan tahansa, asuinkunnasta riippumatta.

Rikosuhripäivystys RIKU, p. 116 006, ma-pe klo 9–20, chat ma klo 9–15 ja 17–19, ti-pe klo 9–15 riku.fi.

Raiskauskriisikeskus Tukinainen ry, kriisipäivystys p. 0800 97899 ma-to klo 9–15, viikonloppuisin ja pyhäpäivinä klo 15–21, juristipäivystys p. 0800 97895 ma-to klo 13–16.

MIELI ry:n kriisipuhelin p. 09 2525 0111 24/7, mieli.fi

Tukea väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneelle tai väkivaltaa käyttäneelle:

Laukaan perheneuvola, Arwidssonintie 15-17, Laukaa, sähköinen yhteydenottolomake: www.laukaa.fi/asukkaat/asiakkaat/ota-yhteytta/-perheneuvolaan

Keuruun perheneuvola, Kantolantie 7, Keuruu, p. 014 269 0070 ma-to klo 8–11 ja klo 12–14, pe klo 8–11

Jyväskylän perheneuvola, Väinönkatu 6, Jyväskylä, p. 014 266 3590 ma-ti klo 9–12

Äänekosken perheneuvola, Kauppakatu 10, Äänekoski, p. 020 632 2168 ke klo 9–11

Kirkon perheasiainneuvottelukeskus, Kilpisenkatu 4, Jyväskylä, p. 044 774 7052, ti, ke ja pe klo 12–14.30. Perheasiainneuvottelukeskuksessa selvitetään parisuhteeseen, perheeseen ja ihmisen henkilökohtaiseen elämään liittyviä kysymyksiä.

Naisten Linja, p. 0800 02400 ma-pe klo 16–20, chat ti ja to klo 17–19 naistenlinja.fi.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto, vanhempain auttava puhelin p. 0800 92277, ma-ti klo 10–13 ja klo 17–20, ke klo 10–13, to klo 14–20, lasten ja nuorten auttava puhelin p. 116 111 ma-pe klo 14–20, la-su klo 17–20.

Kriisikeskus Monika auttaa väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneita, maahan muuttaneita naisia useilla eri kielillä p. 0800 05058 ma klo 9–19, ti-pe klo 9–16, monikanaiset.fi

Hyväkysymys.fi maksuton verkkopalvelu, josta saa tietoa ja tukea, kun elämä askarruttaa

Miessakit.fi apua kaikille miehille kaikissa elämäntilanteissa, myös väkivaltaa kokeneille tai käyttäneille miehille.

Keski-Suomen seututerveyskeskus Laukaa 8/2022